pooleſt küll juba palju paranenud, tema annab Eeſtlastele waimuannete ja kirikliku waimu pooleſt wäga head tunnistuſt ja loodab, et toored ja ropud elukombed, mis weel walitſeſiwad, pea ära wõidetud olema ſaaksiwad. Nagu meie aga teame, tõuſis juba Kelchi elu aeal ſuur Põhjamaa ſõda, tuliwad nälg ja katk, laastaſiwad maa rahwaſt ja waraſt puhtaks ja lämmataſiwad kõiki haridust, mitme mehepõlwe peale jälle ära.

Mis Kelch oma aegſe Eeſtlaste eluwiiſideſt, majapidamiſeſt ja põlluharimiſeſt kirjutab, ſee on pea niiſamati, nagu meie wanemad inimeſed ſeda weel umbes neljakümne aasta eeſt iſe näinud on. Eeſtlaste käſitöö ja teiſeſt oſawuſeſt kirjutab tema:

„Puuſepa töö ja ehitamine on üks aſi, millega nemad kõik ümber käia oskawad. Sepistamiſe ja rauа töö peale on neil nii ſuur himu, et nemad mitte ükſi ilma ſuurema waewata hobuſe raudu ja teiſi jämedaid tööſi tegema ei õpi, waid ka kaunis kena lukkuſi, ja koguni rihwitud Rootſi püſſi raudu teewad. Lugemata tükkideſt on nähtud ja nähakſe ka weel tänaſel pääwal, et kui mõned nendeſt aga mõningad nädalid ühe ehk teiſe käſitööliſe, ſadulſepa, kingſepa, tiſhleri, treiali ja ſeeſuguste juures abiks oliwad, et nemad ſeda mis nägiwad, igaühe imekſpanemiſeks järel teha wõiſiwad, kuida ka mitmed nende keskis on, kes nimetatud tööſi nii heaſt teha oskawad, nagu olekſiwad nemad ſelle peale mitu aastat õppinud ja peale ſelle reiſinud. Et nemad aga tänine orjad ja päriſed oliwad, ſiis ei ole ka korraliſed meiſtrid neid õppima wõtta tahtnud. Need inimeſed on ka wäga himuliſed küttimiſe peale, ja teadwad ſeda iſeäraliſe oſawuſega teha, kuida nemad ſiis ka mitte ükſi linduſi ja kõikſuguſi hirmſaid metſaliſi, waid ka kurje karuſi meſtri kombel maha wõtta oskawad. Kes talwel metſades küttida tahawad, need ſeuwad ſaarepuuſt ſuuſad, mis peale ſülla pikkuſed, jalge alla, millega kergeſt üle ſügawa lume, kuida ſee ſiin maal ſajab, jooksta wõiwad. Need kes küttitawad, need teewad ka oma püſſirohtu iſe, ja oskawad ſeda nii kauniſt walmistada, et ſee (kuida oſawad sõeamehed ja kütid tunnistawad) palju parem on, kui wõeramaa püſſirohi. Tähtede jookſuſt on neil inimestel omal kombel, ſuurem teadus, kui arwata wõiks. Neil on ka ſuur himu luuletuſe peale, kuida ſiis iſeäranis naesterahwas kõigel pidudel ilma ſuurema järelmõtlemiſeta laulusi luuletawad ja omal wiiſil sõnu laulu ſeadwad."

II.

Wana-Eeſtlaste endiſeſt uſuſt ja Jumala teenistuſeſt kirjutab Kelch: Eeſtlaste ja Lätlaste eſiwanemad ſiin maal on paraku! kaua aega pagana